

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

Будна Н.О, Гладюк Т.В, Гладюк М.М.

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

ПРИРОДОЗНАВСТВО

Конспекти уроків

3 клас

Посібник для вчителя

До підручника Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак

Тернопіль
Навчальна книга — Богдан

УДК 371.32:502
ББК 74.262.0
Б90

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент
Жирська Г.Я
вчитель вищої категорії, старший вчитель
Походжай Н.Я.

Будна Н.О.

Б90

Природознавство : конспекти уроків : 3 клас : до підручника Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак / Н.О. Будна, Т.В. Гладюк, М.М. Гладюк — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014. — 272 с. — (Бібліотека вчителя).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)

ISBN 978-966-10-3861-4

У посібнику подано конспекти уроків з природознавства для 3-го класу, зміст яких відповідає навчальній програмі МОН України, Державному стандарту початкової загальної освіти та підручнику «Природознавство. 3 клас» (автори Гільберг Т.Г., Сак Т.В.).

Пропонуються зразки бесід на етапі вивчення нового матеріалу, хвилинки спостережень, досліди, міні-проекти, творчі завдання, дослідницькі практикуми, практичні роботи, екскурсії, інтерактивні форми роботи, ігровий та цікавий додатковий матеріал.

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32:502
ББК 74.262.0

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-3861-4

© Навчальна книга — Богдан, 2014

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
1.	Різноманітність природи. Пізнання природи людиною	5	
2.	Вода в природі. Світовий океан, його частини	10	
3.	Властивості води	14	
4.	Вода — розчинник. Розчинні та нерозчинні речовини	19	
5.	Прісна та морська вода	23	
6.	Робота води в природі	28	
7.	Використання води людиною. Охорона води	32	
8.	Узагальнення знань з теми. Контрольна робота	36	
9.	Повітря, його склад та властивості	38	
10.	Як нагрівається повітря над суходолом і водною поверхнею	42	
11.	Рух повітря	44	
12.	Охорона повітря від забруднення	47	
13.	Узагальнення знань з теми. Контрольна робота	50	
14.	Гірські породи та їх різноманітність	52	
15.	Як добувають корисні копалини	56	
16.	Види корисних копалин. Використання корисних копалин людиною	59	
17.	Ґрунт — природне тіло	63	
18.	Чому ґрунти потребують охорони	66	
19.	Узагальнення знань з теми. Контрольна робота	69	
20.	Що таке енергія	71	
21.	Сонце — найпотужніше джерело енергії на Землі	74	
22.	Використання енергії вітру	78	
23.	Енергія рухомої води	81	
24.	Як зберегти тепло у будинку	84	
25.	Як потрібно економити електроенергію	87	
26.	Узагальнення знань з теми. Контрольна робота	91	
27.	Різноманітність рослин	93	
28.	Рослини — організми	99	
29.	Квіткові рослини. Розмноження квіткових рослин	103	
30.	Умови розвитку рослин	109	
31.	Як виростити рослину без насіння	113	
32.	Пристосування квіткових рослин до різних умов життя	117	
33.	Різноманітність культурних рослин	122	
34.	Хвойні рослини. Значення хвойних рослин для природи	128	
35.	Узагальнення знань з теми. Контрольна робота	133	
36.	Різноманітність тварин	135	
37.	Комахи	142	
38.	Риби	147	
39.	Птахи	152	
40.	Звірі	160	
41.	Хто чим живиться. Ланцюги живлення	166	

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
42.	Свійські тварини. Походження свійських тварин від диких	170	
43.	Як тварини дбають про своє потомство. <i>Дослідницький практикум</i>	174	
44.	Узагальнення знань з теми. Контрольна робота	179	
45.	Гриби	181	
46.	Гриби їстівні та отруйні	185	
47.	Бактерії. Віруси	189	
48.	Охорона рослинного і тваринного світу	193	
49.	Червона книга України	197	
50.	Заповідники. Ботанічні сади	203	
51.	Заповідні території рідного краю	206	
52.	Узагальнення знань з теми. Контрольна робота	207	
53.	<i>Екскурсія.</i> Ознайомлення з розмаїттям рослинного і тваринного світу рідного краю	209	
54.	Організм людини	211	
55.	Опора тіла і рух	215	
56.	Формування постави	219	
57.	Травна система	224	
58.	Харчування	228	
59.	Дихальна система	235	
60.	Кровоносна система	239	
61.	Шкіра. Як берегти шкіру	243	
62.	Органи чуття. Гігієна органів чуття	247	
63.	Здоровий спосіб життя	253	
64.	Узагальнення знань з теми. Контрольна робота	257	
65.	Вода — руйнівник чи рятувальник?	258	
66.	Які легенди про рослини і тварини склали наші пращури?	261	
67.	Чому бактерії називають друзями і ворогами людини?	266	
68.	Як поліпшити властивості ґрунту?	268	

УРОК 36 РІЗНОМАНІТНІСТЬ ТВАРИН

Дата

Клас

Мета: поглибити знання школярів про різноманітність тварин; формувати в учнів уявлення про групи тварин (черви, молюски, ракоподібні, павукоподібні, комахи, риби, земноводні, плазуни, птахи і звірі), види тварин; розвивати вміння аналізувати і порівнювати тварин, визначати істотні ознаки, впізнавати тварин; удосконалювати вміння доводити й робити висновки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здобувати інформацію з підручника; формувати потребу в пізнанні тваринного світу; розвивати спостережливість, мислення; виховувати естетичне сприйняття тваринного світу.

Обладнання: таблиці, ілюстративний матеріал, дидактичні картки.

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

До уроку приготуйтеся,
На роботу налаштуйтеся.
Руку гарно підіймайте
Й на уроці не дрімайте.
Будемо тварин вивчати
Й нові знання здобувати.

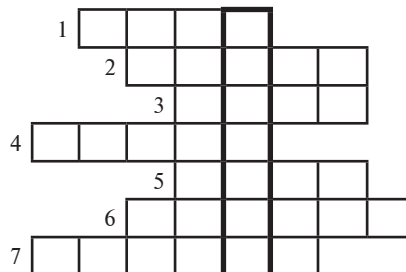
II. Хвилинка спостережень.

Аналіз показників погоди (стану неба, хмарності, опадів, температури повітря, вітру), висоти Сонця над горизонтом. Заповнення календаря природи.

III. Актуалізація опорних знань, повідомлення теми уроку.

— Яке царство живої природи ми вивчили? Щоб дізнатися, яке царство будемо вивчати, розв'яжіть кросворд.

1. Хто це землю вигортає,
Мов купини навертає?
То підземний хід
Рие, рие ... (*крім*).
2. Хто це сіру і липку
Ловчу сітку тче в кутку?
Як на неї мушка сяде —
Враз прилипне. Жити б рада,
Та вже доленька така:
Йй не вилізти з сачка. (*Павук*)
3. У зеленому жакеті галасує в очереті,
Хоч і плавати мастак,
А не риба і не рак. (*Жаба*)
4. Ні рак, ні риба, ні звір, ні птиця,
Голос тоненький, а ніс довгенький;
Хто його уб'є, той свою кров проллє. (*Комар*)
5. У воді вона живе, немає дзьоба, а клює. (*Риба*)
6. Як зима — вона на гілці,
І співа, мов на сопілці...
Жовті груди, чорні крила,
Кусень сала сама з'їла. (*Синиця*)
7. Що за тварина
Має голову і ріжки,
Повільно так повзе,
На собі свій дім везе? (*Равлик*)

— Прочитайте слово у виділеному стовпці. Протягом декількох уроків ми вивчатимемо царство Тварини. Науку, яка вивчає тварин, називають зоологією.

Вчені поділяють царство Тварин на декілька груп. Сьогодні на уроці ви дізнаєтесь про різноманітність тварин.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Бесіда з елементами розповіді, роботою з підручником з метою формування уявлення про тварин — живих організмів.

— Чи можна уявити природу без тварин? Розгляньте таблицю, ілюстрації, мал. 78, 79 підручника. Назвіть тварин, зображених на малюнках.

— Де живуть тварини? Яких тварин можна зустріти у лісі? Яких тварин можна побачити на луках? Які тварини живуть у воді? Яких тварин можна побачити поблизу водойм? Які тварини живуть у ґрунті? Яких тварин можна побачити у повітрі? Пригадайте, що потрібно тваринам для життя.

— Тварини живуть скрізь, де для них є їжа, схованка від ворогів та місце для влаштування житла: у воді та на суші, під землею і в повітрі. Їх можна зустріти в усіх куточках нашої планети.

— Тварини, як і рослини, — це живі організми. Пригадайте, які ознаки властиві живим організмам.

— Чи можуть тварини прожити без повітря? Чому? (*Повітря потрібне тваринам для дихання.*) Який газ потрібний тваринам для дихання. (*Кисень.*) Який газ тварини видихають під час дихання? (*Вуглекислий газ.*)

— Пригадайте, як розмножуються звірі, птахи, риби. (*Звірі народжують малят, птахи відкладають яйця і висиджують пташенят, риби відкладають ікринки, з яких з'являються мальки.*)

— Отже, тварини розмножуються. Вони народжуються, ростуть, розвиваються і вмирають.

— Тривалість життя у тварин різна. Так, миша може прожити до 3-х років, собака — до 24 років, індійський слон — до 77 років, а гігантська черепаха — більше 200 років. Вчені спостерігають за гренландським китом, який є справжнім гігантом Північного Льодовитого океану. Він вже прожив 211 років і невідомо, скільки ще проживе. Існують комахи-одноденки, які гинуть через декілька годин після народження, проте у вигляді личинок вони можуть прожити 1 рік.

— Ростуть тварини не протягом усього життя, а лише в молодому віці. Пофантазуйте і уявіть собі, які б розміри мала б собака, якби вона росла протягом усього життя.

— Розгляньте зображення тварин. Пригадайте, чим живляться тварини, зображені на ілюстраціях. Чим живиться дикий кабан? (*Плодами, коренеплодами і бульбами рослин, черв'яками й комахами.*) Чим живиться вовк? (*Зайцями, косулями, оленями.*) Чим живиться білка? (*Горіхами, грибами, насінням шишок.*)

— Отже, тварини живляться рослинами і тваринами, грибами. Поїдаючи їжу, вони отримують готові поживні речовини. Споживаючи готові поживні речовини їжі, тварини дістають енергію, яка їм необхідна для життя.

— Як тварини здобувають їжу? (*Вони бродять у пошуках їжі, полюють, тобто постійно переміщуються з одного місця на інше, рухаються.*) Тварини переміщуються також, рятуючись від ворогів, шукаючи місця для влаштування житла.

— Розгляньте ілюстрації тварин. Як рухаються тварини, зображені на малюнках? (*Шуки, карасі, дельфіни і кити — плавають; голуби, горобці, метелики, летючі миші — літають; жаби, зайці, зелені коники — стрибають; олені, вовки, лисиці — бігають; змії, дощові черв'яки — повзають.*)

— Поміркуйте, чому тварини пересуваються різними способами. Розгляньте на ілюстраціях кінцівки тварин. Чи однакові вони у тварин, які плавають, літають, бігають, повзають? (*У тварин різноманітні кінцівки. Плавці є у тварин, які плавають; крила — у тих, які літають; міцні ноги — у тих, хто стрибає і бігає; ті, які не мають кінцівок, — повзають.*)

вітрям і теплом. Ознакою родючості ґрунту є кількість зібраного людиною врожаю. Пригадайте, який ґрунт є найбільш родючим. (*Чорнозем.*) Завдяки родючості ґрунту людина отримує рослинні продукти, які необхідні їй для харчування і виробництва.

— Навіщо людина вносить у ґрунт органічні добрива? (*Щоб збагатити ґрунт поживними речовинами.*)

— Якими органічними добривами збагачує ґрунт людина? (*Перегній, компост, гній, пташиний послід, коров'як.*)

— Щоб підвищити родючість ґрунту, люди вносять не лише органічні добрива, а й мінеральні. Потрібно повертати стільки поживних речовин, скільки їх забрали рослини. Якщо людина вносить забагато мінеральних добрив, то вони забруднюють ґрунт.

— Чи впливає вологість на родючість ґрунту? Що слід робити за умов нестачі природного зволоження ґрунту? (*Штучно поливати землю.*)

— Слід пам'ятати, що надмірне поливання рослин спричиняє засолення ґрунту. На засолених ґрунтах культурні рослини не ростуть.

— Пригадайте, що ще слід робити, щоб збагатити ґрунт вологою, окрім поливання. (*Треба проводити затримання і накопичення снігу на полях.*)

— Пригадайте, у якому ґрунті краще ростуть рослини: у твердому чи пухкому? (*У пухкому ґрунті.*) Чому? (*У пухкий ґрунт краще проникає вода і повітря.*) Що потрібно робити, щоб ґрунт був пухким? (*Орати, перекопувати, постійно розпушувати, водночас видаляючи бур'яни.*)

— Поміркуйте, навіщо потрібно видаляти бур'яни з поля. (*Бур'яни поглинають з ґрунту поживні речовини і пригнічують ріст культурних рослин.*)

— Поміркуйте, навіщо для підвищення родючості ґрунту люди вносять торф з піском.

— Поміркуйте, чому не можна знищувати дощових черв'яків. (*Вони відіграють важливу роль у підвищенні родючості ґрунту.*)

Це цікаво знати.

На одному гектарі землі буває до двох мільйонів дощових черв'яків. Вони прокладають в землі ходи, які полегшують проникнення повітря та води до коренів рослин, зменшують щільність землі, що сприяє росту коренів. Дощові черв'яки перемішують різні шари ґрунту, виносячи наверх землю з нижніх шарів і зтягуючи рештки рослин на глибину. Дощові черв'яки разом з рештками рослин заковтують і ґрунт, земля, що пройшла через їх кишківник збагачується мікроорганізмами, різними поживними для рослин речовинами.

— Важливу роль у підвищенні родючості ґрунту відіграють і ґрунтові бактерії. Для того, щоб підвищити родючість ґрунту, людина вирощує на полях рослини (горох, конюшину, квасолю), на коренях яких оселяються бульбочкові бактерії. Вони здатні вбирати азот з повітря і перетворювати його на речовини, які потрібні рослинам.

Висновок. Ґрунт потребує догляду, підвищення родючості, охорони.

Фізкультхвилинка.

Встаньте, діти, посміхніться,
Землі нашій поклоніться
За щасливий день вчорашній.
І до сонця потягніться.
В різні боки нахиліться.
Веретеном покрутіться.
Раз — присядьте, два — присядьте.
І за парти тихо сядьте.

VI. Закріплення знань, умінь і навичок.

1. Індивідуальна робота з дидактичними картками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Будна Н.О., Гладюк Т.В., Гладюк М.М. Природознавство. Робочий зошит. 3 клас. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014.
2. Будна Н.О., Гладюк Т.В., Гладюк М.М. Природознавство. Зошит для контрольних робіт. 3 клас. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014.
3. Будна Н.О., Гладюк Т.В., Гладюк М.М. Природознавство. Тестові завдання. 3 клас. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014.
4. Будна Н.О., Гладюк Т.В., Гладюк М.М. Природознавство. Картки для самостійної роботи. Бліц-контроль. 3 клас.— Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014.
5. Будна Н.О., Гладюк Т.В., Гладюк М.М. Природознавство в таблицях. 3 клас. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014.
6. Грущинська І.В., Коваль Н.С. Гідросфера. Вода і водойми : Енциклопедія для дітей. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2013, — 176 с.
7. Грущинська І.В. Як спостерігати за природою. Читанка з природознавства : Навчальний посібник. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2008. — 296 с.
8. Грущинська І.В. Портрети свійських тварин та їхніх диких родичів. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2009. — 136 с.
9. Журнали та газети : «Початкова школа», «Початкова освіта», «Розкажіть онуку», «Барвінок» та ін.
10. Інноваційні технології навчання в початковій школі / Автори-упорядники : В.П. Телячук, О.В. Лесіна. — Х. : Вид. група «Основа» : «Тріада», 2007, — 240 с. — (Серія «Педагогічні інновації. Майстерня».)
11. Інтерактивні методи навчання у початковій школі / упоряд. О.М. Кондратюк. — К. : Шкільний світ, 2011, — 104 с.
12. Карнаух П.М. Цікаві завдання з природознавства. 3 клас : Навчальний посібник. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2010.
13. Майхрук М.І. Природознавство : Різномірні завдання. 3 клас. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014. — 64 с.
14. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1–4 класи. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2011. — 392 с.
15. Народні прислів'я та приказки / Упоряд. та передмова М. Дмитренко. — К. : Ред. часопису «Народознавство», 1999, — 180 с.
16. Рослини і гриби : Визначник для учнів початкових класів / Упоряд. Н.О. Будна, М.І. Майхрук, В.П. Стахурська, — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2012. — 128 с.
17. Робота з обдарованими дітьми. Сходинки творчого зростання. 1–4 класи: Посібник для вчителя / Упор. Гордіюк Н.М. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2007. — 152 с.
18. Сучасний урок у початкових класах. / О.Я. Савченко. — К. : Магістр-S, 1997. — 256 с.
19. Тварини: Визначник для учнів початкових класів / Упоряд. Талпош В.С., Майхрук М.І. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2008. — 192 с.

Навчальне видання

СЕРІЯ «БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ»

БУДНА Наталя Олександрівна
ГЛАДЮК Тетяна Володимирівна
ГЛАДЮК Микола Миколайович

ПРИРОДОЗНАВСТВО

Конспекти уроків

3 клас

Посібник для вчителя

До підручника Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Марія Мигаль*
Обкладинка *Аліни Воронкової*
Комп'ютерна верстка *Тетяни Золоєдової*
Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 29.08.2014. Формат 60х84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 31,62. Умовн. фарбо-відб. 31,62.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-3861-4

